

Forn de calç del coll de la Creueta

Oristà

Ubicació

Comarca: Lluçanès
Lloc/Adreça: Sector nord-oest del terme municipal
Emplaçament: A 2800 metres per pista forestal de la carretera B-431, punt quilomètric 68'300

Coordenades:

Latitud: 41.974
Longitud: 2.00794
UTM Est (X): 417806
UTM Nord (Y): 4647365

Classificació

Número de fitxa: 08151 - 186
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Element arquitectònic
Estil / època: Contemporani
Estat de conservació: Dolent
Notes de conservació: Es troba parcialment enrunat i cobert de vegetació.
Protecció: Inexistent
Número inventari: Sí, IPIC. 24.111.99
Generalitat i altres inventaris:
Accés: Difícil
Ús actual: Sense ús
Titularitat: Privada
Titular: Ref. cad.: 019A00002
Fitxes associades:
[Vallgatina](#)
Autoria de la fitxa: Jordi Compte i Marta Homs

Descripció

El forn de calç del coll de la Creueta es troba situat al nord-est de la masia de Vallgatina, en una vessant pronunciada sota la qual passa la pista forestal que condueix a la masia, uns metres per sota del pla de la Calç, una esplanada on apareix una veta de pedra calcària. Es tracta d'un forn d'estructura quadrada i cantonades arrodonides de 2,60 per 2'80 metres per costat i una alçada conservada inferior als 2 metres. No s'observa cap mur ja que tot el forn és excavat a terra. La boca del forn, possiblement encarada cap al sud, està completament tapada de terra.

Observacions:

La tercera imatge s'ha extret de l'Inventari de Patrimoni Industrial de Catalunya.

Història

Antigament, cada masia amb una certa entitat comptava amb un forn de calç dins les seves terres. La funció dels forns de calç era coure les pedres calcàries sedimentàries, riques en carbonat de calci, per obtenir calç. El procés de transformació de la pedra en calç es feia per combustió, en un forn de forma rodona a dins la terra o a la roca. Es necessitaven temperatures de 800°C perquè el carbonat càlcic s'alliberés de l'anhídrid carbònic i passés a òxid de calci. La calç obtinguda tenia moltes aplicacions: servia per emblanquinar, desinfectar, per ensulfatar les plantes contra les plagues i per a la construcció.

Però per aconseguir aquest procés es necessitava una preparació llarga i feixuga. Aquestes tasques duraven al voltant d'uns tres mesos i començaven entre el gener i el febrer, quan les feines agrícoles eren més escadusseres. Primer de tot, es necessitava combustible, que s'obtenia desbrossant el bosc. Aquesta llenya s'apilava en feixes anomenades fogots, d'un pes aproximat de 30 quilos. Per fer-nos-en una idea, per a un forn de 800 quintars de pedra (1 quintar = 40 quilos) feien falta uns 2.000 fogots.

El següent pas era la pesada feina d'arrencar la pedra idònia amb pics, malls i parpalines. Després es transportava la pedra i els fogots amb els carros fins al lloc on era situat el forn. Aquest s'omplia posant de forma circular les pedres depenent de la seva mida: a baix les més grosses i a dalt del "curull" les més petites. A la part inferior es deixava una finestra o "boca" per introduir-hi la llenya amb una mena de forca anomenada gavell.

Quan començava l'encesa, ja no es podia parar fins que el mestre calcinaire deia que la pedra era ben cuita. Un forn de la capacitat abans esmentada trigava de vuit a deu dies i quan els entesos deien que ja era al seu punt sellaven la boca del forn i la part superior o "curull" amb pedres i fang durant quatre o cinc dies més. Passat aquest temps ja era a punt per desenforar i transportar la calç en carros a la seva destinació per al seu ús. Segons fonts orals, el forn ja no funcionava a principis del segle XX.

Bibliografia

MESTRE, Pere (1998). Inventari del Patrimoni Industrial de Catalunya. Oristà. Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya.

www.lafura.cat/suplements/arxiu/arxiu.htm

